

Ο ΘΕΟΦΙΛΟΣ, «Ο φουστανελάς ζωγράφος», όπως τον αποκαλεί στο διηγημά του ο Γ. Αδρακτάς, το γνήσιο τέκνο της Μυτιληναϊκής Πατριάς, κλείνει την αυλαία των λαμπρών εκδηλώσεων για τα 96 χρόνια της Απελευθέρωσης του ένδοξου αυτού Νησιού. Ένας πλανόδιος ζωγράφος που δούλεψε στις αστικές παρυφές μιας αγροτικής κοινωνίας και λίγο πριν πεθάνει «ανακαλύπτεται» από ανθρώπους που διαμορφώθηκαν αισθητικά στο μεγαλύτερο καλλιτεχνικό κέντρο της εποχής, ένας αφανής δημιουργός που με την ανακάλυψή του γίνεται το επίκεντρο της δημοσιότητας, ένας παραδοσιακός τεχνίτης που παρομοιάζεται με τον «αφελή» τελωνοφύλακα Ρουσώ, ένας Έλληνας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που ενσαρκώνει τη λαϊκή ελληνικότητα στα μάτια μιας Ελίτ η οποία παρακολουθεί από κοντά το μοντέρνο κίνημα, ένας επώνυμος από το χώρο των ανωνύμων, που με τα έργα του συνετέλεσε στην άνθηση της ελληνικής λαϊκής τέχνης.

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ που σημάδεψε την κοινωνική και πνευματική ζωή του περασμένου αιώνα ήταν γιος σαγκάρη και εγγονός αγιογράφου, γεννήθηκε το 1871 στη Βαρεία της Μυτιλήνης και πέθανε στο νησί του, ύστερα από πολύχρονη περιπλανήσις, το 1934. Ο Θεόφιλος Χατζημιχαήλ άρχισε να δουλεύει από μικρός και να κερδίζει το χωμί του ζωγραφίζοντας, κυρίως τοιχογραφίες σε εξωκλήσια και εκκλησίες, σε μαγαζιά, καφενεία και σπίτια. Η δραστηριότητά του σε μια εκτεταμένη περιοχή, που με κέντρο τη Μυτιλήνη απλώνεται ως τη Σμύρνη και μέχρι την άλλη πλευρά του Αιγαίου, τα χωριά του Πηλίου, το Βόλο και τα προάστια του, δεν θα πρέπει να αποδοθεί στο άσπατο του χαρακτήρα του, αλλά στην παράδοση του πλανόδιου ζωγράφου, του τεχνίτη μεροκαματιάρη, της οποίας παραμένει ένας από τους τελευταίους εκπροσώπους.

ΕΝΑΣ πλανόδιος ζωγράφος ο Θεόφιλος αλλά «πετυχημένος» από μικρός, ίσως ήδη από την πρώτη πε-

ρίοδο της Σμύρνης και σίγουρα από το 1899 και μετά που εγκαθίσταται στις Μηλιές Πηλίου. Εδώ έχουμε μια οργανική σχέση ζωγράφου και πελάτη, που λειτουργεί αθόρυβα. Ο Θεόφιλος αποκτά βέβαια τοπικά μια φήμη, όχι όμως για τη ζωγραφική του, αλλά για τη συμπεριφορά του. Με τα μασκαρέματα και τα σπαθιά και τους μπόμπιρες που έσερνε πίσω του ως Μεγαλέξανδρος, είχε γίνει γνωστός στις περιοχές που δούλεψε ως αγαθός και μερικοί δεν δίσταζαν να του κάνουν και χοντρά αστεία, πράγμα που ήταν όμως άσχετο με την τέχνη

και αυτή οφείλεται στη γραφικότητα του τύπου του που περιγράφεται με όλη τη δυνατή ειρωνεία από τον τοπικό λόγο: «Και αν οι μπογιές των άλλων συμπατριωτών του είναι για να γυαλίζουν τα παπούτσια, όμως τα χρώματα του Θεόφιλου είναι για να μορφαίνουν τους μπάγκους από τα μπακάλικα και τις ταβέρνες, όπου με τέχνη και με χάρη ζωγράφιζε τα καράβια στην Κρήτη, τον Καραϊσκάκη, τον Κουταλιανό και την Πεντάμορφη –μυή γυναίκα και μισή ψάρι. Ο Θεόφιλος μάτια μου, είναι ζωγράφος, ζωγράφος φοβερός. Ούτε είναι ανάγκη να ανα-

τον Θεόφιλο και να του προσφέρει υλικά ζωγραφικής και χρήματα με αντιπαροχή έναν αριθμό έργων του. Έτσι λίγα χρόνια μετά τη συμφωνία του Γουναρόπουλου με την γκαλερί Βαβέν –Ρασπάγ και του Μπουζιάνη με τον γκαλερίστα της Λειψίας Μπάρχφελντ, ο «φουστανελάς ζωγράφος» χωρίς καν να το επιδιώξει, ίσως και χωρίς να το καταλάβει, εντάχθηκε σε μια εμπορική σχέση που αποτελούσε για τους περισσότερους Έλληνες καλλιτέχνες το συνώνυμο της αναγνώρισης και της επιτυχίας.

ΙΩΩΣ κανείς δεν εξέφρασε με τόσο απόλυτο τρόπο την προσέγγιση του Θεόφιλου όσο ο Σεφέρης, που με τα παρακάτω λόγια συγκρίνοντας την ελευθερία του Μυτιληνού ζωγράφου με αυτή του Θεοτοκόπουλου: «Υστερα από το Θεόφιλο δε βλέπουμε πια με τον ίδιο τρόπο, αυτό είναι το σπουδαίο και αυτό είναι το πράγμα που δεν μας έφεραν τόσο περιώνυμοι μαντατοφόροι μεγάλων ακαδημιών. Ο Θεόφιλος μας έδωσε ένα καινούργιο μάτι, έπλυνε την όρασή μας, όπως αν γάζει ο ουρανός και τα σίτσια και το κόκκινο χόμα και το παραμικρό φυλλαράκι των θάμνων, ύστερα από την κάθαρση ενός απόβροχου, κάτι από αυτόν τον παλμό της δροσιάς η άσκηση της ζωής έχει πολλά να κερδίσει από ανθρώπους σαν τον Θεόφιλο που βρήκαν το δρόμο τους ψηλαφώντας, μόνοι μέσα στα σκοτεινά μονοπάτια μιας πολύ καλλιεργημένης, καθώς νομίζω, ομαδικής ψυχής όπως είναι η ψυχή του λαού μας». Η προσέγγιση αυτή του Σεφέρη, γραμμένη σε χρόνια δύσκολα, γεμάτη ελπίδα για τις δυνατότητες ενός λαού, σαν του ελληνικού που δοκιμαζόταν, μετέτρεψαν τον ζωγράφο σε ένα σύμβολο της ελληνικής πνευματικής κληρονομιάς. Ανεξάρτητα από το πως θελήσει κανείς να σταθμίσει αυτό το εγχείρημα, ένα πράγμα πάντως είναι σίγουρο, ότι όσο απομακρυνόμαστε από τον κόσμο του Θεόφιλου, για να διαφυλαχτεί αυτή η πνευματική κληρονομιά γνήσια ελληνική, τόσο περισσότερο θα χρειαζόμαστε, σαν παρηγοριά, τη ζωγραφική του.

«Ο Φουστανελάς Ζωγράφος»

που ασκούσε. Οι ζωγραφίες του ικανοποιούσαν τα αισθητικά ιδανικά των πελατών του και αυτό αποδεικνύεται από τη σταθερή ζήτηση που είχαν. Ο Θεόφιλος θεωρείται σαν ο μεγαλύτερος ζωγράφος που ενσαρκώνει με τις φτωχικές μπογιές του ό,τι ευγενέστερο στην ελληνική τέχνη από τους Βυζαντινούς χρόνους μέχρι σήμερα.

Η ΤΕΧΝΗ του επιτελούσε μια σαφώς προσδιορισμένη κοινωνική λειτουργία. Γιατί το έργο του από μια πλευρά αποτελεί μια από τις τελευταίες αναλαμπές του φαινομένου που έχει εύστοχα αποκληθεί «λαϊκό ρεύμα στη μεταβυζαντινή ζωγραφική και γλυπτική» και συνήθως φέρει τον γενικό και απροσδιόριστο χαρακτηρισμό «λαϊκή τέχνη». Το διήγημα του Γ. Αδρακτά «Ο φουστανελάς ζωγράφος», αποτελεί τη μοναδική δημόσια αναφορά στο ζωγράφο μας πριν από το 1930

φέρουμε Ραφαήλους και άλλους Ευρωπαίους συντεχνίτες του για να τον παραβάλουμε και να πούμε τάχα πως ο Έλληνας ζωγράφος είναι καλύτερος ή χειρότερος από τους Ευρωπαίους». Ο νεαρός Γουναρόπουλος, από το 1919 εγκατεστημένος στο Παρίσι, που περιδιαβαίνοντας στους δρόμους του Βόλου το 1928 στάθηκε μπροστά σε ένα μπακάλικο με τοιχογραφίες του Θεόφιλου, είχε ζήσει στη Γαλλία όλη τη μόδα του τελωνοφύλακα Ρουσώ και τον θρίαμβο της αφελούς ζωγραφικής. Γι'αυτό και την ανακάλυψή του έσπευσε να τη γνωστοποιήσει στο Παρίσι στον Έλληνα τεχνοκρικό, Teriade (Ευστράτιο Ελευθεριάδη), που τότε είχε τη στήλη της τεχνοκρικής στον L'Intrasteigant και από το 1933 ήταν ο καλλιτεχνικός διευθυντής του περιοδικού των σουρεαλιστών Minotaure με εκδότη τον Albert Skira. Ο Teriade ενθουσιάζεται και στο επόμενο ταξίδι του στη Μυτιλήνη σπεύδει να γνωρίσει

Αλλαγές στο Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας Ηλικιωμένων (Commonwealth Seniors Health Card)

Αν είστε ένας δικαιούχος αυτοχρηματοδοτούμενος συνταξιούχος, μπορεί να δικαιούστε το Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας Ηλικιωμένων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτό το δελτίο προκειμένου να παίρνετε φάρμακα με συνταγή γιατρού σε τιμές έκπτωσης αν αυτά τα φάρμακα περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Φαρμακευτικών Επιδομάτων (Pharmaceutical Benefits Scheme). Αν δικαιούστε το Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας Ηλικιωμένων, δικαιούστε επίσης κι ένα Επίδομα Εκπτώσεων για Ηλικιωμέ-

νους (Seniors Concession Allowance), που βοηθάει στην πληρωμή των οικογενειακών εξόδων, όπως ο φόρος γης, ο φόρος νερού κι αποχέτευσης και η εγγραφή αυτοκινήτου. Μπορείτε επίσης να διεκδικήσετε και το Επίδομα Τηλεφώνου (Telephone Allowance). Οι αλλαγές στο Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας Ηλικιωμένων που ανακοινώθηκαν στον Ομοσπονδιακό Προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους σημαίνουν ότι όταν διεκδικείτε το δελτίο, θα ζητήσουν τόσο από σας όσο κι από το/τη σύντροφό σας να προσκομί-

σετέ στο Centrelink τον Αριθμό του Φορολογικού σας Μητρώου (Tax File Number). Αν δεν προσκομίσετε τον Αριθμό του Φορολογικού σας Μητρώου στο Centrelink ή δεν παρέχετε κάποιο σοβαρό λόγο γιατί δεν μπορείτε να τον προσκομίσετε, η αίτησή σας για το δελτίο δεν θα εγκριθεί. Το Centrelink μπορεί να σας βο-

ηθήσει να πάρετε έναν Αριθμό Φορολογικού Μητρώου αν δεν το έχετε ήδη κάνει. Αν ήδη έχετε το Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας Ηλικιωμένων, το Centrelink θα σας γράψει κατά τις αρχές του 2009 ζητώντας από σας τον Αριθμό του Φορολογικού σας Μητρώου. Όταν το Centrelink γράψει σε σας ζητώντας τον Αριθμό του Φορολογικού σας Μητρώου, θα σας ζητήσει επίσης να δώσετε λεπτομέρειες εισοδήματος προκειμένου να διαπιστωθεί αν δικαιούστε να έχετε το δελτίο. Μια άλλη αλλαγή στο Κοινοπολιτειακό Δελτίο Υγείας

Ηλικιωμένων είναι ότι το δελτίο σας δεν θα ακυρώνεται πλέον αν φύγετε από την Αυστραλία για μια περίοδο λιγότερο από 13 εβδομάδες. Ωστόσο, θα πρέπει να επικοινωνήσετε με το Centrelink πριν φύγετε. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις πληρωμές και τις υπηρεσίες του Centrelink επισκεφτείτε www.centrelink.gov.au, τηλεφωνήστε στον αριθμό 13 1202 ή ζητήστε λεπτομέρειες από κάποιο Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών του Centrelink. (Centrelink Customer Service Centre).